

Opinnäytetyö (AMK)

Musiikki

Musiikkipedagogi

2014

Henna Laine

ESIKUVAT NUOREN MUSIIKINOPISKELIJAN KEHITYKSEN TUKENA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Musiikki | Musiikkipedagogi

2014 | 36

Soili Lehtinen, Hannu Lehtinen

Henna Laine

ESIKUVAT NUOREN MUSIIKINOPISKELIJAN KEHITYKSEN TUKENA

Opinnäytetyöni käsittelee musiikillisten esikuvien vaikutusta nuoriin musiikinopiskelijoihin. Taustalla on teorioita mallioppimisesta, motivaatiosta sekä identiteetin rakentumisesta. Pohdin soitonopettajan mahdollisuuksia käyttää hyväksi mallioppimista oppilaansa soittotaidon kartuttamisessa, motivaation parantamisessa sekä nuoren identiteetin rakentamisessa ja minuuden löytämisessä. Lisäksi otan haastattelun avulla selvää huilunsoitonopettajien käsityksistä erilaisten esikuvien vaikutuksesta oppilaisiinsa. Työni tavoitteena on esitellä mallioppimisen ilmentymistä musiikkiopiston peruskurssi- ja musiikkiopistotason soitto-oppilailla.

ASIASANAT: musiikki, huilu, muusikkous, esikuvat, mallioppiminen, motivaatio, identiteetti

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Music | Music Pedagogy

2014| 36

Soili Lehtinen, Hannu Lehtinen

Henna Laine

ROLE MODELS AS A SUPPORT FOR THE IMPROVEMENT OF YOUNG MUSICIANS

My thesis concerns musical role models and their effect on young music students. As background I use theories about social learning, motivation and building identity. I consider music teachers' opportunities to make use of social learning in increasing the student's playing skills, improving motivation and constructing the young person's identity and finding his selfhood. I also interview music teachers in order to examine their opinions of the effects of different role models on their students. The objective of my thesis is to introduce manifestation of social learning in music school students at various levels.

KEYWORDS: music, huilu, musicianship, motivation, social learning, role models, motivation, identity

SISÄLTÖ

KÄYTETTY SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 TAUSTAA ESIKUVIEN VAIKUTUKSESTA	9
2.1 Mallioppiminen	9
2.2 Motivaation eri tyylit	11
2.3 Identiteetin etsintä	13
3 ESIKUVANA OMA OPETTAJA	16
3.1 Opettajan vaikutus soittotaitoon	16
3.2 Opettajan esimerkki innostaa	18
3.3 Opettaja muusikon mallina	19
4 ESIKUVANA MUUT OPPILAAT	20
4.1 Kaverit oppilaan innostajina	20
4.2 Vertaisopetusta	22
4.3 Ryhmään kuulumisen tarve	22
5 ESIKUVANA ULKOPUOLISET AMMATTILAISET	24
5.1 Ammattilaisuus identiteetin suuntana	25
5.2 Ammattilaiset ja harjoittelumotivaatio	26
5.3 Ammattilaisen taitojen imussa	27
5.4 Levyjen kuuntelun hyödyt ja haitat	28
6 POHDINTA	31
LÄHTEET	33

LIITTEET

Liite 1. Kyselykaavake

KUVAT

Kuva 1. Rock-yhtyeen pikkufaneja	10
Kuva 2. Lapsi ja huilu käyrällä suokappaleella.	14

Kuva 3. Opettajan ja oppilaan soittohetki ilman nuotteja.	17
Kuva 4. Nuorten huiluyhtye harjoittelemassa	23
Kuva 5. Emmanuel Pahud soittamassa.	25
Kuva 6. Puhallinsoittajat orkesterissa.	26
Kuva 7. Sir James Galway soittamassa.	29

KÄYTETTY SANASTO

Oppimisstrategia	oppimistapahtumassa käytetty tiedon laaja-alainen muokkausprosessi (Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992, 108.)
Metakognitio	tietoinen strategioiden valinta ja arviointi (Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992, 111)
Motivaatio	oppilaan halu oppia, oppimishalu (Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992, 9)
Identiteetti	ihmisen oma käsitys itsestään, yksilöllinen minuus (Vuorinen, R. 1997, 5)

1 JOHDANTO

Usein kuulee puhuttavan, kuinka kevyen musiikin puolella esikuvat, nuorisokielellä idolit, ovat muuttaneet nuoria: joku on alkanut jäljitellä idolinsa elämäntapoja, joku ulkonäköä ja joku taas on alkanut soittaa vaikkapa kitaraa oman idolinsa innoittamana. Miksipä siis klassisen musiikin harrastajat eivät jäljittelisi omia esikuviaan? Keitä ovat heidän esikuvansa? Aihe kiinnosti minua siinä määrin, että päätin ottaa asiasta paremmin selvää oman opinnäytetyöni avulla.

Klassisen musiikin harrastamisesta, opiskelusta ja oppimisesta on kirjoitettu melko vähän suhteessa siihen, kuinka suosittu harrastus se on länsimaissa ja erityisesti Suomessa, jossa valtion rahoittamien musiikkioppilaitosten verkosto on laaja. Musiikkipedagogisen ammattikirjallisuuden vähyys on yksi iso haaste soitonopettajille, jotka ovat vastavalmistuneita ja joilla on hyvin vähän opetuskokemusta. Koulutukseen sisältyvän harjoittelun puitteissa soitonopettajiksi opiskelevat eivät ehdi itse käytännössä ja kokemuksellisesti tutustumaan kaikkiin oppimistyyliin ja oppilastyyppeihin, minkä vuoksi joitain asioita jää aina itse kantapään kautta opittavaksi. Toisaalta jokaisen soittotunnille tulevan oppilaan kohtaaminen yksilönä on opettajalle haaste koko hänen uransa ajalle. Soitonopettajan tulee jatkuvasti itse oppia monipuolisemmaksi opettajaksi ja räätälöidä opetus oppilaan tarpeisiin sopivaksi.

Monilla aloilla puhutaan siitä, kuinka eläköityvät työntekijät vievät oman tietotaitonsa mukanaan pois töistä jäädessään. Paljon niin sanottua hiljaista tietoa siirtyy uusien työntekijöiden ulottumattomiin, ja asioita pitää keksiä uudestaan. Opinnäytetyössäni ajattelin vähentää edes hieman tämän hiljaisen tiedon häviämistä musiikin opettamisen alueella tuomalla esille aiheen, josta ei ole kirjoitettu omien tietojeni mukaan ollenkaan klassisen musiikin alueella: esikuvien vaikutus soittajan, tässä tapauksessa huilistin, kehitykseen. Tein kyselylomakkeen, jonka sähköpostilla lähetin noin 50:lle Suomen musiikkiopistojen huilunsoiton opettajalle. Kyselylomakkeella tiedustelin

opettajien käsityksiä ja mielipiteitä omien oppilaidensa esikuvista ja näiden vaikutuksesta oppilaan soittotaitoon, motivaatioon ja muusikkoidentiteettiin. Tähän kyselylomakkeeseen voi tutustua työni lopussa olevista liitteistä. Vastauksia kyselyyn tuli yhdeksän kappaletta. Niiden kautta sain käsitystä siitä, miten erilaisilla tavoilla opettajat asioita näkevät. Tätä tietoa esikuvien käytöstä voin hyödyntää tulevaisuudessa myös omassa opetuksessani.

Koska opinnäytetyössäni lähteenäni käyttämät haastattelut ovat kaikki opettajien antamia, aiheita tarkastellaan lähinnä opettajan näkökulmasta. Joihinkin kohtiin olen omien kokemusteni pohjalta tuonut myös oppilaan näkökulmaa, mutta omat kokemukseni ovat tietenkin kovin subjektiivisia. Rajasin oppilaan näkökulman suppeaksi, jottei opinnäytetyöni suotta paisuisi hallitsemattomiin mittoihin.

2 TAUSTAA ESIKUVIEN VAIKUTUKSESTA

Aluksi tarkastelen taustoja esikuvien käyttämiselle teoreettiselta pohjalta. Etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miksi esikuvat vaikuttavat soiton harrastajiin ja miten? Miksi mallioppiminen on taitojen oppimisessa yksi tärkeimmistä oppimisen perusmuodoista?

2.1 Mallioppiminen

Psykologi Albert Bandura kehitti mallioppimisen teoriaa 60-luvulla. Aikaisemmin tällaisille teorioille ei juuri ollut sijaa: sen aikaiset psykologian, pedagogian ja didaktiikan asiantuntijat eivät arvostaneet lainkaan mallioppimista, koska se ”oli muka liikaa sidoksissa aikuisten maailmaan, väkisin syötettyihin normeihin”, toteaa Hans Aebli kirjassaan Opetuksen perusmuodot. (Aebli 1994, 70)

Hans Aebli esittelee kirjassaan Albert Banduran mallioppimisteoriaa käytännön opetustilanteissa. Aebli muistuttaa heti alkaessaan kirjoittaa mallioppimisesta, ettei kukaan opi ilman mallia, mutta ei myöskään ilman omia kokeiluja. Oppilas ei siis opi pelkästään malliensa avulla, vaan lisäksi oman yrityksen ja erehdyksen kautta. Tämän vuoksi mallioppiminen, demonstraatio ja jäljittely, on valittu toiseksi opetuksen perusmuodoksi kertomisen jälkeen. Aeblin mukaan demonstraatio on omiaan juuri opettaessa valmiuksia ja työtapoja, kuten musiikkia. Hän mainitsee myös musiikin opettamisen tekstissään: ”Laulun ja soiton opetuksessa näyttäminen kuuluu jokapäiväiseen rutiiniin.” (Aebli 1994, 69-71)

Taitojen oppiminen siis tapahtuu ensin muilta mallia ottaen ja sen jälkeen itse yrittäen.

Populaarikulttuurissa tunnettua fanitus-ilmiötä voidaan lasten ja nuorten kohdalla pitää myös tietynlaisena mallioppimisena. Helena Saarikoski kertoo artikkelissaan Kuinka Spice Girlsä leikitään? (2008, 74, 80-82), kuinka musiikilliset idolit vaikuttavat lasten elämään ja leikkeihin. Hän kertoo

esimerkiksi, että jotkut lapset jäljittelevät fanituksensa kohdetta ja leikkivät näiden elämää erilaisten roolileikkien kautta tai nukeilla leikkien. Lapset eivät kuitenkaan vielä sisäisesti samaistu esikuvaansa, vaan kokeilevat erilaisia mahdollisia rooleja turvallisesti kotona. Myöhemmin nuoren etsiessä identiteettiään hän samaistuu jo paljon syvemmin esikuvaansa ja seuraa tämän elämää tiiviisti. Monet nuoret alkavat pukeutua ja käyttäytyä kuin fanitustensa kohteet.

Kuva 1. Rock-yhtyeen pikkufaneja.

Koska klassinen musiikki ei sisälly nuorten keskuudessa nykyään vallitsevaan musiikkikulttuuriin, eivät nuoret hae automaattisesti itselleen idoleita klassisen musiikin parista. Klassisen musiikin taitajat eivät myöskään esiinny julkisuudessa siinä määrin kuin populaarimusiikin edustajat, koska klassiseen musiikkiin liittyvä kulttuuri on huomattavasti hillitympää kuin vaikkapa rock-kulttuuri, eikä keltainen lehdistö saa revittyä koko kansaa kiinnostavia artikkeleita klassista tyyliä edustavista muusikoista. Heidän elämänsä seuraaminen vaatii siis huomattavasti enemmän vaivannäköä, kuin tavallisimpien populaarimusiikin idoleiden seuraaminen. Fanituskin on erilaista: heidän ulkonäköään tai käytöstään harvemmin tietoisesti omaksutaan, mutta esimerkiksi elämäntyyliä päivittäisine harjoituksineen kaikkineen saatetaan jäljitellä.

2.2 Motivaation eri tyylit

Pekka Ruohotien mukaan oppimisstrategiat, eli oppimisen tyylit, tavoitteet ja motivaatiot on jaettavissa kahteen luokkaan: pintasuuntautuneeseen ja syväsuuntautuneeseen. Esittelen seuraavassa molempien tyylien keskeisimpiä piirteitä. (Peltonen & Ruohotie 1992, 109)

Pintasuuntautuneessa tyylissä opiskelijan käsitys tiedonkeruusta ja oppimisesta ylipäättään on määrällinen, päämääränä on muistaa yksityiskohtaisia tietoja ja pystyä toistamaan oppimansa asiat sellaisina kuin ne on esitetty. Motivaation laatu on tässä tyylissä ulkoinen: Tavoitteena ei ole omaksua asiaa kokonaisvaltaisesti, vaan tärkeintä on tenteistä selviytyminen. Opittavan asian lähestymistapa on pintasuuntautunut: Huomiota kiinnitetään enemmän pieniin yksityiskohtiin ja ulkokohtaisiin seikkoihin kuin laaja-alaiseen ymmärtämiseen. Varsinaisessa oppimisprosessissa kokonaisuuden hahmottaminen heikentyy. Oppimistuloksessa on puutteita, ja opitut tiedot unohtuvat usein tentin jälkeen. Tämä oppimistyyli ei johda ajattelutavan muutokseen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 109)

Syväsuuntautunut tyyli on vastakohta pintasuuntautuneiselle tyylille. Syväsuuntautunut oppija ajattelee tietoa ja oppimista laadulliselta kannalta. Tällöin oppiminen on arkipäiväisten kokemusten tarkentamista ja syventämistä teoreettiselle tasolle. Oppimismotivaatio kohdistuu enemmänkin oppilaan sisäiseen maailmaan, jolloin tärkeää on henkilökohtaisesti mieluisaksi koettu sisältö. Syväsuuntautuneessa oppimistavassa huomio kiinnittyy opittavan asian asiasisältöön eikä pieniin yksityiskohtiin. Oppimistyyliä pyritään joustavuuteen; tärkeää on kokonaisuuden ymmärtäminen ja loogiset perusteet sekä teorian ja käytännön yhdistäminen. Oppimisprosessin tuloksena on syvätason ymmärtäminen, jossa on kyse asian kokonaisvaltaisesta ymmärtämisestä ja sovellettavuudesta eri tilanteisiin joustavasti. Tämä oppimistyyli parhaimmillaan synnyttää kriittistä ajattelua ja ajattelutavan muuttumista. (Peltonen & Ruohotie 1992, 109)

Noel Entwistle on täydentänyt edellä esiteltyjä oppimistrategioita vielä kolmannella oppimisstrategialla. Tämä oppimisstrategia on nimetty saavutussuuntautuneeksi tavaksi, ja sitä käyttävä opiskelija pyrkii yhdistelemään pinta- ja syväsuuntautuneesta tyylistä tehokkaimmat puolet päästäkseen mahdollisimman helposti ja nopeasti menestymään. Opiskelijat saavuttavat usein hyviä tuloksia, ellei arvioija todella yritä selvittää oppilaan syvempää ymmärrystä asiasta. (Peltonen & Ruohotie 1992, 109)

Biggsin (1985, 186) esittelemässä teoriassa keskeisessä osassa ovat oppimisstrategiat ja niihin johtavat metakognitiot, tietoiset strategian valinnat. Miksi joku valitsee pintasuuntautuneen oppimisstrategian kun taas joku toinen haluaa oppia syvällisemmin?

Biggsin (1985, 186) mukaan pintasuuntautunut tyyli valitaan yleensä silloin, kun oppilaan tavoitteena eli motiivina on halu selvitä tenteistä tai tutkinnoista arvosanoista välittämättä. Tällaisen lähestymistavan valinnut oppilas usein pelkää epäonnistumisia ja pelaa varman päälle. Musiikin harrastajalla pintasuuntautunut lähestymistapa usein ihmenee vähäisenä harjoitteluna, joka usein keskittyy kurssituntkintojen läheisyyteen. Harjoitellessaan oppilas kiinnittää huomiota siihen, ettei soittaisi vääriä nuotteja. Tällainen oppilas ei välttämättä ole sisäisesti kiinnostunut itse musiikista, vaan saattaa olla soittotunneilla esimerkiksi vanhempiansa painostuksesta tai kavereidensa takia.

Syväsuuntautuneessa lähestymistavassa on Biggsin (1985, 186) mukaan motiivina oppilaan oma halu oppia, eli oppimisella on sisäistetty merkitys. Soittoharrasuksessa tällainen oppilas näyttäytyy usein ahkerana harjoittelijana, joka ei hätkähdä vääriä ääniä, vaan huolehtii enemmänkin ehjästä kokonaisuudesta. Oppilas saattaa keksiä itselleen mieleisiä harjoituksia, ja hän usein ottaa opettajan tarjoamat harjoitukset vastaan tiedostaessaan, että niitä tekemällä hän oppii paremmaksi soittajaksi.

Saavutussuuntautuneen oppijan Biggs (1985, 186) on esittänyt kilpailunhaluisena ja pätemisen mahdollisuuksia etsivänä henkilönä. Oppilas käyttäytyy kuin kunnon mallioppilas: hänellä on hyviä muistiinpanoja ja

harjoituksiaan varten ajankäyttösuunnitelmia. Kokonaisuudessaan hänen oppimisensa on hyvin organisoitua. Tällainen soitto-oppilas pyrkii aina parhaaseen suoritukseen, vaikka hän ei varsinaisesti soitosta olisikaan kiinnostunut. Tälle oppilastyypille tärkeintä on saada hyvä arvosana ja muiden ihmisten ihailua ja hyväksyntää omien taitojensa takia. Hänen motiivinsa eivät siis suoranaisesti liity opittavaan asiaan, vaan siihen, että voi olla jossain toisia parempi.

2.3 Identiteetin etsintä

Lapsen aloittaessa soittoharrastustaan huilun parissa alle kymmenenvuotiaana hänen psykologisessa kehityksessään on meneillään latenssivaihe, jolloin lapsen oman minän kehitys on jonkinlaisessa suvantovaiheessa. Aloittaessaan harrastuksen lapsi samaistuu opettajaansa ilman vaikeuksia ja osallistuu harrastukseensa innolla. (Vuorinen. 186). Tässä ikävaiheessa lapsi ei vielä ajattele, mitä tarkoittaa olla muusikko ja esiintyjä, vaikka opettaja saattaakin kertoa hänelle muusikkona olemisesta ja kutsua häntä "pikku muusikoksi". Lapsi alkaa pohtia omaa identiteettiään tarkasti vasta nuoruusiässä, joka alkaa kymmenennen ikävuoden jälkeen. Nuoruuden aika jatkuu aina 20–22-vuotiaaksi saakka, eli se kestää lähes koko lapsen soittoharrastuksen ajan (Vuorinen 1997, 201-202).

Nuoruusikä jaetaan iän mukaan vielä neljään osaan, jotka ovat esinuoruus, varhaisnuoruus, varsinainen nuoruus ja myöhäisnuoruus. Nämä ikävuodet ovat vain suuntaa antavia ja kaikkien kohdalla yksilöllisiä. Koko nuoruusajan psykologinen kehitystehtävä on oman identiteetin löytäminen. Nuoren täytyy löytää vastaus kysymykseen "Kuka minä olen?".

Esinuoruus käsittää ikävuodet 10–12. Tällöin alkava murrosikä ja kehon muuttuminen pakottavat nuoren muodostamaan uuden kuvan itsestään fysiologisesti. Varhaisnuoruudessa (12–14 v) tulee psyykinen murros: nuori alkaa erkaantua vanhemmistaan ja hakea erilaisia rooleja ikätovereiden kanssa. Varsinainen nuoruus 14–16 vuoden iässä aiheuttaa suurimmat karikat nuoren ja tämän vanhempien välillä. Nuoren ajatukset muuttuvat entistä negatiivisemmiksi

sekä itsekeskeisiksi ja hänestä tulee helposti ärsyyntyvä. Tämän ikävaiheen tärkeimpiä ihmisiä nuorille ovat samanikäiset ystävät, jotka kamppailevat samojen ongelmien kanssa. Myöhäisnuoruus (16–20/22 v) on aikaa, jolloin nuori tasaantuu ja alkaa arvostaa itseään. Kun hänen identiteettinsä on tarpeeksi selkiintynyt, on hän valmis kohtaamaan aikuisuuden haasteet. (Vuorinen 1997, 202)

Soitonopettajalle on tärkeää olla selvillä oppilaansa kehitysvaiheista, jotta hän pystyisi tukemaan nuorta omalla tavallaan turvallisena lähipiirin aikuisena. Huilunsoittoa aloitettaessa lapsen kehitysvaiheena on latenssvaihe. Tämä ei kuitenkaan kestä kovinkaan kauan harrastuksen aloittamisesta, koska huilunsoittajalla täytyy olla riittävä fysiikka soittimen hallintaan: riittävän pitkät kädet ja riittävä keuhkokapasiteetti. Huilunsoiton aloittamisajankohtaa on kuitenkin viime aikoina pystytty aikaistamaan käyttämällä erillisiä käyriä suukappaleita, jotka tuovat helpotusta lyhyille käsille. Koska huilunsoitto voidaan aloittaa entistä aiemmin, opettajalla on pidempi aika opettaa lapsille soittoa näiden ollessa innokkaassa ja vastaanottavassa latenssvaiheessa.

Kuva2. Lapsi ja huilu käyrällä suukappaleella

Esinuoruus opettajan näkökulmasta saattaa olla soittoasennon kanssa kamppailua. Muuttuva keho hämmentää ja saa usein nuoren häpeilemään itseään, ja ryhti saattaa painua kasaan. Varhaisnuorelle tyypillisestä roolien kokeilusta voi olla hyötyä myös soittoharrastuksen kannalta. Nuorelle voi yrittää tarjota tämän harrastuskavereiden kanssa yhteisiä keikkoja tuttujenkin esiintymispaikkojen ulkopuolelle, mikä voi vahvistaa nuorten tunnetta heidän omasta muusikkoudestaan.

Varsinaisen nuoruuden aikainen kapinointi tulee todennäköisesti ilmi myös soittotunneilla. Toisinaan opettaja luetaan kaveriksi, jolle kerrotaan helpostikin mieltä askarruttavat pulmat, toisinaan opettaja koetaan aikuiseksi, jota vastaan pitää myös kapinoida. Tässä ikävaiheessa soittoharrastus on risteyskohdassa. Toisilla harrastus lopahtaa ja toiset omaksuvat muusikkouden osaksi omaa identiteettiään ja harjoittelevat soittoa entistä innokkaammin. Myöhäisnuoruuden aikana identiteetin selkiytyttyä nuori päättää, mille alalle työelämässä lähtee. Tällöin hän joutuu pohtimaan, onko tuntemus omasta muusikkoudesta riittävän vahva vai saako musiikki jäädä vain harrastukseksi.

3 ESIKUVANA OMA OPETTAJA

Moni soittoharrastustaan aloittava oppilas saa ensikosketuksen soittimeensa oman soitonopettajansa kanssa. Useista kodeista löytyviin soittimiin, kuten pianoon ja kitaraan, lapset ovat varmasti tutustuneet ja näitä soittimia ehkä kokeilleetkin joko omassa kodissaan tai kavereidensa kotona vieraillessaan jo ennen varsinaisen soitonopiskelun alkamista. Huilu sen sijaan, vaikka onkin suosituin puhallinsoittimista, on monille soiton aloittaville jokseenkin vieras instrumentti. Opettajalla on suuri vastuu soittotunneilla kehittää lapsen suhdetta musiikkiin ja omaan soittimeensa. On tärkeää pohtia, kuinka opettaja pystyy omalla esimerkillään vaikuttamaan lasten kehitykseen hienovaraisesti, kuitenkin tuputtamatta omia käsityksiään liiaksi.

Tässä osiossa haastattelujeni tuloksia ei voitane suoraan pitää absoluuttisena totuutena, koska haastateltavien määrä oli vähäinen ja haastateltavat joutuivat arvioimaan oman persoonansa ja toimintansa vaikutusta oppilaidensa kehittymiseen. Itseään on mahdotonta arvioida täysin objektiivisesti, joten tässä osuudessa näkyy muutaman haastatteleman opettajan näkökulma asioihin.

3.1 Opettajan vaikutus soittotaitoon

Kuten kaikkien taitojen oppimisessa, myös soittotaidon oppimisessa opettajan esimerkillä on suuri vaikutus erityisesti alkumetreillä. Soittotaidon oppiminen ei ole kuitenkaan yhtä suoraviivaisesti arvioitavissa kuin vaikkapa viisisormijärjestelmän oppiminen. Soitossa on niin monia erilaisia osa-alueita tekniikasta tulkintaan, että uusien asioiden opettamista riittää monien vuosen ajan. Muusikon kehittyminen ammattilaiseksi ei ole lyhyt tie. Soittimen kanssa harjoitellaan monesti yli kymmenen vuotta ennen kuin päästään edes aloittamaan ammattiopintoja. Muusikko ei ole heti opintojensa jälkeen vielä ”valmis” muusikko: koko ajan on mahdollisuus kehittyä paremmaksi.

Haastatteluiden vastauksissa oli kovasti hajontaa kysyttäessä opettajan vaikutuksesta oppilaansa soittotaitoon. Osa opettajista oli sitä mieltä että mallioppimista tapahtuu vain pienillä oppilailla muutaman ensimmäisen vuoden aikana. Osa taas ajatteli, että he omalla mallillaan voivat opettaa myös hyvin pitkälle edistyneille oppilaille soittamista. Eri ikäisten oppilaiden opettamisessa tuli esille, miten opetuksen painopiste muuttuu. Pienille oppilaille opetettaessa on tärkeää, että oppilaat oppivat nuotteja ja rytmejä sekä suurempia linjoja opettajan soitosta. Varttuneemmille oppilaille opettajan soitosta tarttuu mukaan esimerkiksi vibratoa ja tulkintaa ynnä muita hienovaraisempia ja pikkutarkkoja asioita. (Haastattelut 1-6, 8)

Lasten aloittaessa soittoharrastustaan opettaja esittelee soittimen ja sen erilaiset toiminnot oppilaalle. Soittoesimerkkejä antaessaan opettaja luo kuulokuvan, jonka perusteella oppilas alkaa muokata omaa soittoaan toivottuun suuntaan (haastattelu 3). Myöhemmin oppilaiden varttuessa opettajan merkitys on suuri, varsinkin jos oppilas valitsee uuden opettajan tämän soittotaidon perusteella. Hyvä soiton alkeiden opettaja ei automaattisesti tarkoita virtuottista soittajaa eikä myöskään toisinpäin (haastattelu 2).

Kuva 3. Opettajan ja oppilaan soittohetki ilman nuotteja

Teppo Salakan ”Irti nuoteista” – johdanto nuotittomaan musisoimiseen – artikkelissa (2012, 114-116) kerrotaan ilman nuotteja soittamisen hyödyistä. Salakka kertoo kuinka tärkeää jokaisen soittajan olisi oppia soittamaan nuotteitta, koska silloin pystyy paremmin keskittymään oman soittimensa ääneen tai yhdessä musisoidessa kokonaisuuden sointiin. Ilman nuotteja

soittaminen kannattaisi aloittaa Salakan mukaan aivan ensimmäisistä soittotunneista lähtien, ettei oppilaalle myöhemmin tule liian suurta kynnystä soittaa ilman nuotteja. Suoraan nuoteista soittoon tottuu Salakan (2012, 119) mukaan jo parin ensimmäisen vuoden aikana, ja yhtäkkiä ulkoa soittamisen aloittaminen saattaa tuntua turvattomalta ja jopa pelottavalta joidenkin oppilaiden mielestä. Jos oppilas on tottunut soittoharrastuksen alkuajoista lähtien soittamaan ilman nuotteja esimerkiksi opettajan esimerkkiä imitoiden, on hänen kuuntelukykynsä ja keskittymisensä todennäköisesti parempaa kuin oppilaan, joka on tottunut soittamaan vain nuottikuvan perusteella.

3.2 Opettajan esimerkki innostaa

Lasten soittomotivaation ylläpito on yksi opettajan haastavimmista tehtävistä, varsinkin niissä tilanteissa, kun lapsi soittaa vanhempiansa takia eikä omasta halustaan. Motivaatiota voi ylläpitää kertomalla oppilaalle, kuinka usein opettaja itse harjoittelee, ja mihin hän harjoitellessaan kiinnittää huomiota, esimerkiksi tekniikan ylläpitoon ja kappaleen opetteluun käytettyyn aikaan. (Haastattelu 2, 4 ja 7)

Haastattelussa 4 ja 9 kerrottiin harjoittelumotivaation syntyvän ennen kaikkea oikeanlaisten kiinnostavien kappaleiden valinnalla, ei niinkään opettajan mallin mukaisesti. Haastattelussa 8 kerrottiin opettajan pystyvän vaikuttamaan harjoittelumotivaatioon myös keskustelemalla; rohkaisemalla, vaatimalla, yllyttämällä ja joskus myös lohduttamalla. Toisaalta opettajan ammattitaito opettajana ja muusikkona voi olla joillekin harjoittelumotivaation lähde. Haastattelussa 6 kerrottiin oppilaiden monesti sisuuntuvan opettajan antamista soittoesimerkeistä: ”jos ope saa menemään niin sitten minäkin”. Opettajalla on siis monia vaihtoehtoja yrittää vaikuttaa oppilaidensa motivaatioon myös mallioppimista hyödyntämällä. Kaikki oppilaat ovat yksilöllisiä, joten jokainen motivoituu erilaisista asioista.

3.3 Opettaja muusikon mallina

Haastattelun 3 mukaan muusikon identiteetti alkaa kehittyä hiljakseen jo soittoharrastuksen alussa oppilaan omien esiintymisten ja opettajan palautteen myötä, vaikka varsinainen identiteetin kehittyminen tapahtuukin vasta nuoruusiässä. Varsinkin paljon keikkoja tekevä ja esiintyvä opettaja vaikuttaa omalla esimerkillään hieman vanhemman oppilaan muusikkoidentiteetin muodostumiseen. Kun opettaja pyytää oppilaitaan kuuntelemaan omia konserttejaan, hän näyttää hyvää esimerkkiä niin esiintymishaluttomille kuin innokkaastikin esiintyville oppilailleen ja näin edesauttaa oppilaidensa muusikkoidentiteetin kehittymistä (Haastattelut 3 ja 6).

Opettajan tehtäviin kuuluu näyttää ja kertoa, mitä kaikkea muusikon elämään ja työhön kuuluu. Haastattelussa neljä kerrottiin, kuinka noin 10-15 vuoden iässä nuorilla tapahtuu edistysaskel oppilaan suhteessa tämän omaan soittotaitoon. Ymmärtäessään omat taitonsa ja löytäessään oman sisäsyntyisen muusikkoutensa oppilas alkaa pitää itseään muusikkona. Monista haastatteluista pystyi lukemaan, kuinka oppilaan ja opettajan välinen suhde vaikuttaa oppilaaseen: mitä enemmän oppilas ihanoi opettajaansa tai pystyy tähän samaistumaan, sitä enemmän hän opettajaltaan omaksuu (Haastattelu 2).

4 ESIKUVANA MUUT OPPILAAT

Tässä osiossa tarkastelen oppilaan soittotaitoisten ystävien ja sukulaisten merkitystä oppilaan osaamiseen. Muut oppilaat poikkeavat opettajan erimerkistä siinä, että he eivät vielä ole ammattilaisia ja oppilaan on usein helpompi samaistua heihin kuin opettajaansa. Myös oppilaiden keskinäisistä suhteista puuttuu mestari-oppilas-asetelma, jolloin molemminpuolinen kommunikointi on usein vapaampaa kuin opettajan ja oppilaan välillä.

4.1 Kaverit oppilaan innostajina

Pirre Majjalan (2003) mukaan lähes puolet lapsista aloittaa soittoharrastuksen sisaruksensa innoittamana. Heillä on siis jo valmiiksi jonkin verran motivaatiota soittamista kohtaan ja heillä on jonkinlainen käsitys siitä, miten ja miksi kotona harjoitellaan.

Kaikki haastattelemi opettajat olivat sitä mieltä, että vanhempien oppilaiden esimerkki on hyvin tärkeä tietyssä vaiheessa lapsen motivaatiolle. Lapset samaistuvat itseään vanhempiin oppilaisiin paljon helpommin kuin esimerkiksi opettajaansa, joka kuitenkin on jo pääsääntöisesti ammattilainen, ei enää harrastelija (haastattelu 2). Joissain oppilaitoksissa vanhempia oppilaita pääsee kuulemaan säännöllisesti järjestetyissä oppilaskonserteissa.

Haastatteluissani muutama opettaja (haastattelut 1, 2, 3 ja 8) oli todennut pitävänsä säännöllisesti eri-ikäisille oppilailleen myös luokkatunteja, joiden aikana edistyneemmät oppilaat saivat toimia apuopettajina tai sitten vain jokainen soitti vuorotellen omia kappaleitaan. Tämä koettiin hyödylliseksi, koska lapset pystyvät ajattelemaan: ”Tuollainen minäkin haluan olla hetken päästä, tuota kappaletta minäkin pian osaan soittaa.” Itsekin muistan vielä varsin elävästi, kun pienempänä huilistina oppilaskonsertissa kuuntelin jo pian musiikkiopistonsa päättävää huilistia, ja ihailin sitä, miten kauniisti huilun ääni soi, ja ajattelin miten hauskalta mutta vaativalta kappale kuulostikaan! Tuolloin

ajattelin, että kunhan sen kappaleen saan soittaa, olen kyllä mahtava soittaja! Kun kappale sitten oli minun taidoilleni sopiva, olin hämmästynyt: näinkö helppo se nyt olikin? Tämän tapaiset kokemukset olivat esillä myös haastatteluissa 2, 8 ja 4.

Hans Aebli kertoo kirjassaan (1994. 375-376.) kuinka kavereiden vaikutus näkyy motivaatiossa. Hän ehdottaa, että opettajat järjestäisivät eräänlaisia pieniä kilpailuja oppilaiden välille. Vaikka soittoharrastuksessa luokkatuntitilanteita ei lähtökohtaisesti ole tarkoitettu kilpailutilanteiksi, monet lapset ottavat ne silti niin ajatellen, kuka samaan aikaan aloittaneista onkaan edennyt pisimmälle lyhimmissä ajassa. Kavereiden motivoiva vaikutus voi perustua kahteen seikkaan: selkeästi taitavampien jäljittelyyn tai tahtoon olla parempi kuin muut, eli kunnianhimoon.

Joissain tapauksissa huilunsoiton ja muiden harvinaisten soitinten harrastajien vähyyks saattaa aiheuttaa ongelmia, sillä mitä tapahtuu, kun vanhempia oppilaita ei vain ole soittamassa samassa musiikkiopistossa? Itse suhteellisen pienen paikkakunnan kasvattina sain kokea sen, että jo hyvin aikaisessa vaiheessa jäin musiikkiopiston vanhimmaksi huilistiksi. Ketään vertaisiesikuvaa ei ollut mahdollista kuulla matineoissa ja oppilaskonserteissa. Nytemmin tilannettani arvioidessani olen huomannut, että esikuvien puute ylpisti minut ajattelemaan, että olen aivan ainutlaatuinen ja mahtava soittaja, vaikkei niin asia todellisuudessa ollutkaan. Tällaisessa tilanteessa opettaja voisi ennaltaehkäisevästi ohjata lahjakkaat oppilaansa kesän orkesteri- ja soittoleireille, missä olisi riittävästi vertailukohtia ja uusia esikuvia nuorelle soittajalle. Vaihtoehtoisesti levyjen kuunteluun kehottaminen voi joidenkin kohdalla toimia. Toisaalta monille teini-ikäisille varsinkin huippuammattilaisten soiton taitotaso voi tuntua vielä niin saavuttamattomalta, ettei ammattilaisista ole siinä vaiheessa samaistuttavia esikuvia, joita nuoret tässä ikävaiheessaan tarvitsevat.

4.2 Vertaisopetusta

Soittotaitoa harvemmin opitaan suoraan saman verran soittaneilta kavereilta, mutta välillisesti harjoittelumotivaation kasvaessa myös soittotaitoa karttuu lisää. Suunnilleen samantasoiset soittokaverit saattavat vaikuttaa kuitenkin toistensa taitoihin, koska oppilaiden taitoalueissa on eroavaisuuksia. Toiset ovat teknisesti näppäriä ja oppivat kappaleet nopeasti, toiset taas ovat luontaisia musiikin fraasien ymmärtäjiä. Samoissa kamarimusiikkiryhmissä ja orkestereissa soittavat oppilaat myös neuvovat toisiaan, kun oman opettajan tukea ei ole jatkuvasti saatavilla. Samanikäisen soittokaverin neuvot saattavat toisinaan jäädä paremmin oppilaan mieleen kuin suoraan opettajalta tulevat neuvot. (Haastattelu 3)

Monet haastattelemistani opettajista olivat sitä mieltä, että vanhempien oppilaiden mallista on apua myös soittotaidon rakentamisessa. Varsinkin laadulliset asiat, esimerkiksi miltä huilun äänen tulee kuulostaa, omaksutaan muiden mallin kautta (Haastattelut 3, 4).

4.3 Ryhmään kuulumisen tarve

Nuoruusiän alkaessa ja oman identiteetin ollessa vasta rakenteilla nuorten on tärkeää saada olla osa jotain ryhmää. Esimerkiksi suunnilleen samanikäisten nuorten kamarimusiikkiryhmät tuovat nuorille tunteen muusikkoudesta: varsinkin kun heille annetaan vastuuta ja he saavat esimerkiksi lähteä musiikkiopiston ulkopuolisiin tilaisuuksiin soittamaan oman porukkansa kanssa. Haastatteluissa 6 ja 9 painotettiin vahvasti nuorten oppilaiden tarvetta kuulua johonkin ryhmään, sekä sitä, kuinka erilaiset musiikkiprojektit ja soittoryhmät auttavat nuoria sitoutumaan harrastukseensa ja löytämään itsestään muusikon.

Kuva 4. Nuorten huiluyhtye harjoittelemassa.

Itse muistan hyvin, kuinka oman kamarimusiikkiryhmäni kautta olen kokenut muusikkoutta ja löytänyt muusikon identiteettini. Meidän ryhmämme perustui alusta alkaen enemmänkin ystävyydelle kuin toimivalle ja hyvin soivalle soitinyhdistelmälle. Ohjausta me saimme hyvin vähän. Meillä oli lupa penkoa opettajien kamarimusiikkikansioista sopivaa ohjelmistoa pienelle yhtyeellemme. Loppujen lopuksi päädyimme erikoisen soitinkokoonpanomme takia sovittamaan keikkaohjelmistoa ja jopa säveltämään omia kappaleita. Vastuun ottaminen soittokeikoistamme jo niin nuorella iällä vahvisti luultavasti kaikkien meidän identiteettiä muusikkona. Meistä kuudesta loppujen lopuksi puolet valitsi musiikin ammatikseen.

5 ESIKUVANA ULKOPUOLISET AMMATILAISET

Ikävuosien kertyessä nuorelle soitonharrastajalle hänen elämässään alkaa tulla valintojen aika. Nuoren on päätettävä onko musiikki riittävän kiinnostava harrastus monien muiden ajanviettotapojen rinnalla, jotta sitä harrastusta jaksaisi jatkaa. Monet oppilaat lopettavat murrosiän kapinoissa soittamisen, toiset taas hakevat soitosta lohdutusta tunnemyrskyyhinsä. Varsinkin musiikkia omaksi ammatikseen suunnittelevat nuoret alkavat löytää esikuvia muualta, kun mahdolliset vanhemmat instrumenttioppilaat jatkavat soittamistaan muualla. Tällöin nuorille soitonharrastajille ei enää löydy omasta lähipiiristä oman opettajansa lisäksi riittävän taitavia esikuvia, ja heidän pitäisi lähteä hakemaan tavoitteita kauempaa. Tässä vaiheessa kuvaan astuvat suuret taiteilijat: muusikot, joiden arkipäivään kuuluu suurissa konserttisaleissa esiintyminen ja levyjen nauhoittaminen huippustudioissa. Todelliset virtuoosit saattavat saada nuoren innostuman entisestään musiikista, kun nuori huomaa, mihin kaikkeen omalla soittimella pystyykään.

Haastatteleman huilunsoitonopettajat nostivat ammattilaisista esiin sekä suomalaisia että ulkomaisia nimiä. Suomalaisista huilisteista mainittiin ulkomailla menestynyt Petri Alanko (s. 17.10.1963), nykyinen Sibelius-Akatemian professori Mikeal Helasvuo (s. 23.7.1948) sekä muita yksittäisiä orkesterimuusikoita. Monissa vastauksissa mainittiin ulkomaista huilisteista jo edesmennyt ranskalainen Jean-Pierre Rampal (7.1.1922–20.5.2000), yksi maailman tunnetuimista huilisteista, irlantilainen Sir James Galway (s. 1939) sekä nykyään huippusuosiota nauttiva sveitsiläinen Emmanuel Pahud (s. 27.1.1970).

Kuva 5. Emmanuel Pahud soittamassa.

5.1 Ammattilaisuus identiteetin suuntana

Ammattilaisten merkitys soittajan identiteettiin on suuri, jos ja kun näiden esikuvien elämää seurataan muutenkin kuin levyjä kuuntelemalla. Identiteettiin siis vaikuttavat usein myös ulkomusiikilliset tekijät, kuten pop-idoleidenkin kohdalla. Keskustellessani opiskelutoverieni kanssa kävi ilmi, että klassisen musiikin opiskelijoiden keskuudessa on hyvin yleistä lukea suurten huippusoittajien elämäkertoja ja heistä kertovia artikkeleita. Jokaisella on mielessään omat tavoitteensa, ja on helpottavaa lukea, että joku huippusoittajakin on ehkä joskus taistellut samojen ongelmien kanssa kuin itse. Toisaalta myös peilataan omaa siihenastista elämää huippusoittajan elämään.

Jotkut haastattelemistani opettajista kertoivat, että he käyvät omien oppilaidensa kanssa konserteissa kuuntelemassa säännöllisesti ammattihuilisteja (haastattelut 3, 4 ja 7). Tällainen totuttaminen elävään musiikkiin taitaa olla vain isommissa kaupungeissa asuvien opettajien ja oppilaiden erityisherkkua. Syrjäisemmissä kaupungeissa ja kunnissa harrastavien lasten ja nuorten on huomattavasti vaikeampaa päästä kuuntelemaan konsertteja, ellei opettaja ole erityisen aktiivinen ja valmis itse kuljettamaan oppilaitaan kauemmas isojen kaupunkien konsertteihin.

Kuva 6. Puhallinsoittajat orkesterissa.

5.2 Ammattilaiset ja harjoittelumotivaatio

Levyjen kuuntelun positiivisia vaikutuksia soitto-oppilaiden motivaatioon ei voitane kiistää. Haastatteluissa 2, 3, 4 ja 9 opettajat kertovat oppilaidensa motivaation lisääntyneen huomattavasti, kun he kuuntelivat musiikkia.

Jotkut oppilaat eivät ole kiinnostuneet klassisen musiikin kuuntelusta. Luulisin sen johtuvan lähinnä siitä, että he eivät ole tottuneet sitä esimerkiksi kotioloissa kuulemaan. Tällöin kuuntelun voisi aloittaa jostain kevyemmästä musiikista. Muun muassa kansanlaulut tai vaikkapa elokuvien tunnusmusiikit saattavat avata tien klassisen musiikin kuuntelun maailmaan. Musiikkia kuuntelemalla klassisen musiikin maailma aukeaa oppilaille paremmin, kuin vain itse soittamalla.

Orkesteriteosten kuunteleminen saattaa motivoida oppilasta myös osallistumaan enemmän mahdolliseen yhteissoittoon: musiikkiopiston orkestereihin, kamarimusiikkiyhtyeisiin tai musiikkileireille. Kuunnellessaan orkestereita oppilas saattaa saada ahaa-elämyksen yhteissoiton voimasta, siitä että jokaisen osa on tärkeä, eikä yksin kukaan voi tuottaa niin täyteläistä musiikkia ilman yhteistyötä toisten kanssa. Miksei siis myös orkesteriharjoituksissa voitaisi uuden teoksen harjoittelu aloittaa ensin

kuuntelemalla yhdessä kappaletta? Tämä saattaisi motivoida myös epäaktiivisemmat orkesterin jäsenet yhteiseen tekemiseen mukaan.

5.3 Ammatilaisen taitojen imussa

Levyjen kuuntelulla voi olla sekä hyviä että huonoja vaikutuksia oppilaiden soittotaitoon. Varsinkin kuunneltaessa harjoittelun alla olevaa kappaletta jonkun huippusoittajan soittamana, kappaleen sisältö ja kokonaisuus hahmottuu heti paljon helpommin. Tällöin kappaleen oppiminen on paljon nopeampaa (haastattelu 3). Ihannetilanteessa oppilaalle jäisi muistiin kappaleen eri fraasien tunnelmat, mutta hän toteuttaisi ne omalla tavallaan yrittämättä matkia huippusoittajan soundia tai tulkintatyylä liäksi. Vaikutteiden ottaminen on suotavaa, mutta jos yritetään kopioida toisen soittotyyli täysin, siitä ei ole kuin haittaa. Jos oppilas esimerkiksi puutteellisella tekniikalla yrittää saada pienessä harjoittelutilassa yhtä laajan ja kauniisti soivan äänen ja vibraton kuin kuuntelemaansa ammattilainen konserttitalissa, voi hänen yrityksensä johtaa kurkunpään ongelmiin, mikäli vibrato ei ole vielä hallussa. Myös eri esiintyjien maneerit saattavat tarttua oppilaiden soittoon, jos tiettyä soittajaa kuuntelee liikaa. (Haastattelu 1).

Haastatteluissa 5 ja 9 korostettiin erilaisten levytysten kuuntelun tärkeyttä. Eri levytysten kuunteleminen samasta kappaleesta avartaa oppilaan näkemystä, eikä tällöin opita kappaleen mahdollisia epäkohtia. Varsinkin jos kappaletta kuunnellaan myös tunnilla, on opettajalla mahdollisuus ohjata oppilasta kuuntelemaan tiettyjä asioita, esimerkiksi kuinka dynamiikkaa käytetään hyväksi tunnelman luomisessa tai miten jokin teema pitäisi tuoda esiin. Tietoinen kuuntelu nuoteista koko ajan seuraten auttaa kappaleiden oppimisessa huomattavasti.

Osalla haastattelemistani opettajista ei ollut mitään käsitystä siitä, kuuntelevatko heidän oppilaansa mitään huilulevytyksiä tai ylipäätään klassista musiikkia koskaan. Nämä opettajat eivät myöskään olleet suositelleet oppilailtaan kuuntelemaan levyjä, eivätkä kertoneet kappaleiden kuuntelun hyödyistä. Tällainen tilanne tietysti helposti tulee eteen, jos opettaa vain pieniä oppilaita,

joiden soittotaidolle sopivia kappaleita ei levytettyinä helposti löydy. Monissa haastatteluissa oli kuitenkin mainittu, että kaikenlaisen musiikin kuuntelu yli soitinrajojen kehittää lapsen musikaalisuutta. (Haastattelut 1, 2, 3, 4, 7 ja 8).

5.4 Levyjen kuuntelun hyödyt ja haitat

Haastatteluni lopussa kyselin opettajilta, ovatko he ohjanneet oppilaitaan kuuntelemaan ammattilaisten tekemiä huilulevyjä ja kenen tekemiä. Monet opettajat mainitsivat ohjanneensa oppilaansa kuuntelemaan sellaisia kappaleita, joiden omaksumisvaihe oli parhaillaan menossa. Tällöin levyn tekijällä ei niinkään ollut merkitystä. Harvemmin perustasolla soitettaessa tulee vastaan tarpeeksi helppoja kappaleita, joita taitavat ammattilaishuulistit olisivat myös ottaneet ohjelmistoonsa. Parhaillaan harjoittelun alla olevien kappaleiden kuuntelu monilla oppilailla nopeuttaa kappaleiden oppimista, koska kappaleesta saadaan kuuntelemalla kuulokuva, eli käsitys siitä, millainen kappale on ja miten se etenee. Eräs haastateltavani oli ohjannut oppilaitaan kuuntelemaan musiikkia samalta aikakaudelta kuin harjoiteltava kappale, sekä myös muille soittimille sävellettyä musiikkia. Esimerkiksi Mozartin tiettyä huilukappaletta harjoiteltaessa oppilas on ohjattu kuuntelemaan Mozartin huilukonserttoja ja pianokonserttoja. Näin oppilas pystyy luomaan paremman kuvan sen aikakauden musiikin tyylistä ja yleisistä soittonormeista.

Levyjen kuuntelusta voi olla oppilaalle joskus myös haittaa. Joidenkin oppilaiden itsetunto saattaa kärsiä, jos kuuntelee parhaillaan harjoiteltavaa kappaletta liian nopeatempoisena versiona. Jos kappaleen tempo on liian nopea oppilaan taitotasolle, ja oppilas on tottunut kuulemaan vain tätä levytystä, voi oma hitaampi versio kuulostaa omiin korviin rumalta ja vääränlaiselta. Toinen haitallinen puoli on niin sanottu yksipuolinen artistivalikoima, eli jos kuuntelee vain yhden huilistin levytyksiä. Tällöin oppilas saattaa alkaa liiaksi jäljitellä kyseisen huilistin tyyliä alitajuisesti. Jokaisella huilistilla tulisi olla omanlainen soittotyyli, ei keneltäkään kopioitu. Parhaiten tätä tavoitetta tukee monien eri huilistien kuuntelu, ja niiden pohjalta opettajan ohjauksella etsityt piirteet soitossa. Oppilaita tulisikin kehottaa kiinnittämään huomiota muun muassa

seuraaviin kysymyksiin: Kenen huilistin ääni on pehmeä, kuka soittaa kuulaan kirkkaasti ja miten itse voisin soitossani ne tavoittaa? Myös ensimmäiseen ongelmaan monien eri levytysten kuuntelu auttaa. Tällöin jokainen pystyy taitotasoonsa nähden luomaan teoksesta oman tulkintansa.

Osa opettajista oli sitä mieltä, että on vaikeaa saada oppilaat kuuntelemaan heille määrättyjä kuunteluläksyjä. Yhdessä haastattelussa ehdotettiin syyksi nykyään liian helposti saatavilla olevia levyjä, ja että paras keino on antaa oppilaalle levy lainaan tai Youtube-linkki sähköpostiin. Nykyinen tekniikka ja sen myötä musiikkipalvelut, kuten Spotify, mahdollistavat niin monenlaisen musiikin kuuntelun, että jokaiselle luulisi myös huilumusiikista löytyvän omia kiinnostuksiaan vastaavia teoksia. Esimerkiksi Sir James Galway on levyttänyt omia versioitaan niin kansansävelmistä kuin suosituista pop-klassikoistakin, laadukkaita klassisia levyjä unohtamatta (Galway 2014).

Kuva 7. Sir James Galway soittamassa.

Vaikka opettajat eivät omien oppilaidensa kohdalla osanneet kertoa millaisia vaikutuksia ammattilaishuilisteja kuuntelemalla voitaisiin saavuttaa, he kuitenkin monet itse kertovat ammattilaishuilistien vaikuttaneen omaan musiikon uraansa. Ammattihuilisteilta on otettu mallia oman suunnan löytämiseen tai toisaalta on löytynyt monia asioita, jotka eivät kuulu omaan soittotyyliin. Muutamit opettajat kertovat lapsena innostuneensa virtuoottisten ”vaikeiden” kappaleiden kuuntelemisesta, ne ovat toimineet heille inspiraationa ja

innoituksen lähteenä. Samat opettajat kuitenkin kertovat kuunnelluttavansa oppilaillaan pääsääntöisesti sellaisia kappaleita joita oppilailla on työn alla. Ehkä oppilailta pitäisikin kysellä, minkälaisesta musiikista he yleensä pitävät: iloisesta, kaihoisasta, mahtipontisesta tai vaikkapa hulluttelevasta, ja sitten etsiä oppilaalle huilukappale, joka olisi vielä pitkän aikaa kaukana horisontissa haaveena ja innoittajana.

6 POHDINTA

Lasten ja nuorten soitonharrastajien esikuvat vaihtelevat heidän ikänsä mukaan. Vasta aloittelevilla soittajilla tärkeimpiä esikuvia ovat heidän omat opettajansa. Opettajien merkitys esikuvina alkaa siis jo aivan ensimmäisistä soittotunneista, ja saattaa jatkua monilla läpi soittoharrastuksen. Muutaman vuoden soittamisen jälkeen harrastajan saavuttaessa nuoruusiän, hänen esikuvansa alkavat löytyä samanikäisten ja vähän vanhempien nuorten joukosta. Tällöin nuori etsii vertaisryhmää: henkilöitä, joihin voi samaistua. Oppilaiden alkaessa lähestyä nuoruuden viimeisiä vuosia, alkaa heidän esikuvikseen tulla kuuluisia orkesterimuusikoita ja kansainvälisesti tunnettuja solisteja ympäri maailmaa, varsinkin jos nuoren omat ammattihaaveet liittyvät musiikkiin.

Kuinka esikuvia ja mallioppimisen tarjoamia mahdollisuuksia voisi sitten hyödyntää soitonopetuksessa? Harjoittelumotivaation kanssa kamppailu on monille opettajille tuttua. Tähän ainakin voisi löytää joillekin sopivia ratkaisuja esikuvista. Monissa haastatteluvastauksissa esille tulleet ryhmäsoittotunnit edistävät pienten oppilaiden motivaatiota asettamalla heille selkeitä tavoitteita: noin hyvin minäkin voin pian oppia soittamaan. Toisaalta isommille oppilaille on tarjolla vastuuta, jos he saavat toimia oppilaiden apuopettajina, kuten eräässä haastattelussa todettiin. Myös se, että huomaa saavansa olla esimerkkinä jollekulle, voi kasvattaa innostusta omaan soittoharrastukseen.

Esikuvien merkitystä identiteetin rakentumisen vaiheessa ei voitane kiistää, sillä tällöin nuori on kuin sieni, joka imee vaikutteita arvostamistaan kohteista. Tätä opettaja voisi yrittää hyödyntää esittelemällä oppilaalleen mahdollisimman laaja-alaisesti erilaisia muusikoita klassisen musiikin alalta; niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin. Joku oppilas saattaa helpommin samaistua lähikylästä ponnistaneesta orkesterimuusikosta kun taas joku toinen oppilas innostuu kuuluisia konserttisaleja kiertävästä maailmantähdestä. Identiteetin pohdinta oli haastattelemilleni opettajille selvästi vaikein aihe. Monet eivät tuntuneet edes

kunnolla koskaan ajatelleet oppilaidensa minuutta ja identiteettiä heidän nuoruutensa aikana.

Minkään soittimen soittoa oikealla tekniikalla ei voi kukaan oppia yksin ilman esimerkkiä. Monet itseopiskelleet muusikot tukeutuvat vahvasti esikuviinsa, joita kuuntelemalla he alkavat jäljitellä yrityksen ja erehdyksen kautta omia soitannollisia ihanteitaan. Normaalissa harrastustilanteessa, jossa opettaja on läsnä oppilaan opetellessa soittoa, on opettaja valmis heti puuttumaan mahdollisiin virheasentoihin tai virhetekniikoihin. Opettaja oman esimerkkinsä kautta pystyy näyttämään oppilaalle, miltä jonkun tulisi kuulostaa ja kuinka tämä saadaan oman kehon avulla aikaan. Opettajan valvoessa oppilaan edistymistä ei jouduta tilanteisiin, joissa oppilas joutuu hakkaamaan päätä seinään etsiessään oikeaa tapaa soittaa. Myöskään pelkästään kertomalla ei opettaja saa oppilastaan hyväksi soittajaksi. Eihän oppilaalla ole tällöin minkäänlaista kuvaa siitä, miltä äänien tulisi kuulostaa, tai kuinka vaikkapa staccato soitetaan kunkin aikakauden musiikissa. Soiton oppimisessa siis tarvitaan sekä opettajan neuvoja että esikuvia, tietenkään kovaa harjoittelua unohtamatta.

LÄHTEET

- Aebli, H. 1990. Opetuksen perusmuodot. Juva: WSOY.
- Biggs, J. 1985. The role of metalearning in study process. Teoksessa: British Journal of Education Psychology. Australia: Department of Education, University of Newcastle, 185-212.
- Galway, J. 2014. Discography. Viitattu 14.3.2014 jamesgalway.com > Discography > Publications
- Majjala, P. 2003. Muusikon matka huipulle: soittamisen eksperttiys huippusoittajan itsensä kokemana. Helsinki: PB-Printing Oy.
- Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992. Oppimismotivaatio: Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Keuruu: Otava.
- Saarikoski, H. 2008. Miten Spice Girlsä leikitään? Teoksessa Nikunen, K. (toim.) Fanikirja: tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöstä. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy, 72-94.
- Salakka, T. 2012. ”Irti nuoteista” – johdanto nuotittomaan musisoimiseen. Teoksessa Jordan-Kilki, P.; Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. (toim.) Musiikkipedagogin käsikirja: Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikkipetuksessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 114-122.
- Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY.

KUVAT

- Kuva 1. <http://www.kissmania.net/young-kiss-fans-aka-miniature-kisses/>
- Kuva 2. <http://www.suzukiflute.co.uk/lessons/>
- Kuva 3. <http://www.rcmusic.ca/connecting/rcm-blog/teachers-tell-us-what-makes-music-teaching-great>
- Kuva 4. <http://www.davisenterprise.com/media-post/davis-flute-choir-photo/attachment/flutechoirw-2/>
- Kuva 5. <http://www.bach-cantatas.com/Bio/Pahud-Emmanuel-2.htm>
- Kuva 6. <http://www.tulsapeople.com/Tulsa-People/February-2014/Forever-young/>
- Kuva 7. <http://www.flutdersi.net/dunyaca-unlu-flutist-james-galway-kimdir>

Esikuvien merkitys nuorille huilisteille

Haastattelu

Tämän haastattelun tarkoituksena on selvittää opinnäytetyötäni varten erilaisten ryhmien vaikutusta huilun soittoa harrastavan oppilaan esikuvina. Muista vastatessasi huomioida niin positiiviset kuin negatiivisetkin puolet.

Montako vuotta olet toiminut huilunsoitonopettajana?

1. Esikuvana oma opettaja

Millaisia vaikutuksia omalla esimerkilläsi opettajana on oppilaasi...

...muusikkoidentiteettiin?

...harjoittelumotivaatioon?

...soittotaitoon?

2. Esikuvana muut oppilaat

Kuinka arvioisit saman ikäisten tai vanhempien huiluoppilaiden vaikutusta oppilaan...

...muusikkoidentiteettiin?

...harjoittelumotivaatioon?

...soittotaitoon?

3. Esikuvana ulkopuoliset

Jos oppilaasi ovat kuunnelleet hyvien huilistien tekemiä levytyksiä, oletko huomannut tällä olevan vaikutusta...

...muusikkoidentiteettiin?

...harjoittelumotivaatioon?

...soittotaitoon?

Oletko ohjannut oppilaitasi kuuntelemaan hyvien huilistien tekemiä huilulevytyksiä? Miksi/Miksi ei? Mitä hyötyä/haittaa siitä voi olla?

Anna muutamia esimerkkejä kenen tekemiä levyjä suosittelisit oppilaillesi. Miksi juuri nämä?

Minkälaisia esikuvia sinulla itselläsi on ollut? Pystytkö nimeämään jotain tiettyä mitä olet omaksunut esikuviltasi?

Muuta aiheeseen liittyvää